

Déaglán Ó Gréasáin

Gaillimh

An mbaineann an freagra seo le tuairim phearsanta an fhreagróra nó an bhfuil sé déanta thar ceann na heagraíochta thuasluaite?

Pearsanta

An bhfuil tú toilteanach go bhfoilseofar an freagra seo ar shuíomh gréasáin na Roinne www.ahg.gov.ie?

Tá

Cumarsáid faoi alt 9 den Acht (Litreacha, ríomhphoist & cora poist)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cumarsáid a fhreagairt sa teanga ina bhfuarthas í;
- Faisnéis i scríbhinn nó leis an bpost leictreonach a eisiúint i nGaeilge nó go dátheangach.

1. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Sa chás seo, feicimse féin an chuid dul chun cinn sa réimse seo ó thaobh an fhaisnéis i scríbhinn curtha amach sa bpost, go bhfuil an chuid is mó des na bileogaí eolais dátheangach. Bíonn na rabhaidh a thagann amach chomh maith faoi R-post dátheangach don chuid is mó chomh maith agus is maith an rud é sin. Bhí orm fanach go minic le haghaidh freagra as Gaeilge, i mo thuairimse i bhfad níos faide ná mar a bheinn ag fanacht más rud é gur scríobh mé chugu as Béarla. Tá fadhb agam leis an méid seo atá scríofa sa Treoirleabhar: "Toisc nach bhfuil aon dualgas díreach faoin Acht ar chomhlachtaí poiblí maidir le seirbhísí teileafóin, bileoga eolais, preasráitis agus suímh ghréasáin a sholáthar i nGaeilge, braitheann na seirbhísí seo ar an méid atá daingnithe sna scéimeanna teanga, más ann dóibh". B'fhéidir ó thaobh seirbhísí ó bhéal, breathann sé sin ar na comhlachtaí agus an comhaontú atá déanta acu le bhur roinn, ach ó thaobh cumarsáid scríofa, measaim go bhfuil sé thar am bheith níos cruinne, níos déine, ta níos mó beachtas ag teastáil sa réimse seo. Ba cheart go mbeadh na bileogaí eolais ar fad dátheangach, ní thuigim cén fáth nach mbeadh? Tá sé thar a bheith tábhachtach chomh maith go bhfuil na suímh ghréasáin dátheangach - ina iomlán! Tá Revenue, welfare.ie, agus cuid mhaith suímh go maith faoi láthair ó thaobh na leathanaigh atá ar fáil trí Gaeilge, ach a lán suímh eile nach bhfuil, gmit.ie, examinations.ie, srl. Ba cheart go mbeadh an formáid chéanna á úsáid ag chuile ceann - rogha idir Gaeilge and Béarla i dtosach, rogha bheith in ann athrú ó theanga amháin go teanga eile cibé cén uair is mian leat, na leathanaigh ar fad a bheith as Gaeilge chomh maith, fiú más rud é go bhfuil na cáipéisí as Béarla faoi láthair. Tagann na

seirbhísí teileafóin faoi Alt 9 chomh maith, agus i mo thuairimse, ba cheart go mbeadh chuile Roinn Stáit in ann an fón a fhreagairt as Gaeilge, agus an glaoch a stiúriú as Gaeilge, go dtí duine éigin i chuile roinn taobh istigh den institiúid atá inniúil seirbhísí ó bhéal a shólathar trí mheán na Gaeilge. Sé sin le rá, chomh fada agus is féidir, ba chóir go mbeadh ar a laghad duine amháin i chuile rannóg den comhlacht stáit le Gaeilge.

Foilseacháin faoi alt 10 den Acht

Dualgais reatha faoin Acht:

- Doiciméid áirithe a fhoilsiú go comhuaineach i nGaeilge agus i mBéarla (m.sh. tuarascálacha bliantúla, cuntais iniúchta, tograí beartais phoiblí, ráitis straitéise srl.

2. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Is dóigh go bhfuil sé seo ag tarlú ó thaobh na tuarascálacha bliantúla srl, ach caithfidh na comhlachtaí stáit díriú isteach níos mó ar na bileoga eolais atá á chur ar fáil acu - go mion minic sna hospidéil ar fud na tíre, sna hionaid sláinte srl, tá bróisiúirí ar fáil sa Pholainnis, sa Sínis agus ina lán teangacha eile, ach níl i nGaeilge. Féach thuas (pointe 1).

Comharthaí, stáiseanóireacht & fógairtí taifeadta béil faoi na Rialacháin faoin Acht (I.R. Uimh. 391 de 2008)

Dualgais reatha faoin Acht:

- Cloí leis na Rialacháin maidir le húsáid na Gaeilge agus an Bhéarla ar chomharthaí, ar stáiseanóireacht agus i bhfógairtí taifeadta béil.

3. I do thuairimse, an leor na dualgais seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Seo an réimse ina gcaithfidh i bhfad níos mó a dhéanamh. I dtosach báire, ba chóir go mbeadh i bhfad níos mó béime curtha ar feiceálacht na teanga Gaeilge sna comharthaí. Tá fhios agam go bhfuil na rialacha seo leagtha síos san Acht, ach fós, bíonn an lámh in uachtar ag an mBéarla an chuid is mó den ama. Breathnaigh thart ar na comharthaí poiblí ar fud na háite - i fíorbheag cásanna tá an Ghaeilge díreach chomh feiceálach leis an mBéarla - uaireanta mar gheall ar na dathanna a n-úsáidtear, uaireanta ó thaobh cé chomh mór is atá an leagan Gaeilge, srl. Sa réimse seo, tá na rialacha leagtha síos sa reachtaíocht, ach fós níl na hinstitiúidí stáit ag cloí leis na rialacha sin an t-am ar fad. Ba chóir go mbeadh sé leagtha síos go soiléir céard é "comhartha" ann chomh maith - an chuid is mó den ama, cuireann na comhlachtaí poiblí comharthaí dátheangacha suas más rud é gur comhartha "buan/mór" atá i gceist. Ach ba cheart go mbeadh an reachtaíocht níos cruinne le go mbeadh chuile sórt comhartha clúdaithe - póstaí / comharthaí beaga a bhíonn greamaithe ar doirse, fuinneoga, ballaí, srl - na comharthaí (Chugat/Uait, Uaireanta Oscailte, na comharthaí sláinte agus sábháilteacht, ar na múchtóirí tine, srl). Aon rud atá scríofa ar an urlár (fan anseo, srl), atá ar scáileáin, srl, ba cheart bo mbeadh siad go léir dátheangach. An rud is tábhachtaí i mo thuairimse ná go ba cheart go mbeadh na rialacha maidir le feiceálacht na Gaeilge i bhfeidhm do NA COMHARTHAÍ BÓITHRE chomh maith. Tá an

teanga atá i mbail nó faoi bhagairt chomh mór leis an teanga eile sa chuid is mó de thíortha na hEorpa - ní thuigim cén fáth go dtarlaíonn sé ach amháin in Éirinn nach bhfuil an teanga mhionlaigh chomh feiceálach leis an teanga thromlaigh. Ba cheart díriú isteach ar na comharthaí rabhaidh ach go háirithe - na cinn buí/oráiste. Bíonn siad an chuid is mó dem ama ach amháin as Béarla. Tá níos mó Gaeilge le feiceáil ar na cinn "oibreacha bóithre" le gairid - ach fós tá an Ghaeilge orthu mícheart go minic agus chomh beag bídeach go mbeadh micreascóp ag teastáil le iadsan a léamh! Faoi bpointe seo, tá an spriocdháta de 2026 ró-fhada i bhagairt na comharthaí nach gcomhlíonann forálacha an ailt seo. Ina theannta sin, tá leasú ag teastáil ar phointe 5(ii) agus (v) - taobh amuigh den Stát, ar phointe 5(iv) freisin. Tá na comharthaí atá bainteach le Sláinte agus Sábháilteacht na cinn is tábhachtaí - iadsan a fhágáil amach as a reachtaíocht, is ionann é sin is a rá gurb é an Béarla an t-aon teanga amháin sa tír seo atá sách maith le húsáid más rud é gur cúrsaí sláinte atá i gceist!

Scéimeanna Teanga faoin Acht

Is iad na scéimeanna teanga croílár an Achta Teanga. Leagtar amach sna scéimeanna teanga an córas trína bhforbraíonn comhlachtaí poiblí a gcuid seirbhísí trí Ghaeilge thar thréimhse ama. Is trí na scéimeanna teanga a dhéileáiltear le húsáid na Gaeilge ar shuíomhanna gréasáin, ar bhileoga, ar bhróisiúir, ar fhoirmeacha, trí sheirbhísí teileafóin, trí sheirbhísí idirphearsanta eile, trí sheirbhísí ar líne srl.

4. (a) I do thuairimse, an bhfuil córas na scéimeanna teanga sásúil, an bhfuil sé iomarcach nó an dteastaíonn leasú air?

Níos mó ag teastáil sa reachtaíocht le nach mbeidh an oiread sin difríochta ann idir na scéimeanna.

4. (b) An bhfuil malairt córais a mholfá a bheadh níos éifeachtaí agus níos éifeachtúla?

Ba cheart reachtaíocht a chur i bhfeidhm ó thaobh na lipéidí ar tháirgí na dtomhaltóirí. Le bhagairt na comharthaí srl, molaimse An "Reglement sur les langues officielles" i gCeanada a imscrúdú i gcóir níos mó smaointe.

Seirbhísí ó chomhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht

Sa chaoi is gur féidir leis an Stát tacú le stádas agus le húsáid na Gaeilge sa Ghaeltacht, tá sé an-tábhachtach go mbeidh pobal na Gaeltachta ábalta a ngnóthaí oifigiúla a dhéanamh leis an Stát trí Ghaeilge.

5. (a) An bhfuil tú sásta leis na seirbhísí atá á soláthar trí Ghaeilge ag comhlachtaí poiblí sa Ghaeltacht?

Ar an iomlán, tá - ach fós ó thaobh feiceálacht na teanga de, tá dul chun cinn fós le déanamh - ba cheart bo mbeadh comharthaí/póstaeirí, srl as Gaeilge sna siopaí, bancanna, stáisiún peitirí, srl.

5. (b) An bhfuil leasuithe a mholfá a chuirfeadh le héifeachtacht agus le héifeachtúlacht na gcomhlachtaí poiblí sa réimse seo?

Ní, faoi láthair.

Forálacha eile faoin Acht

Tá forálacha eile san Acht a dhaingníonn cearta maidir le húsáid na Gaeilge san Oireachtas, sna cúirteanna agus i gcóras logainmneacha an Stáit.

6. I do thuairimse, an leor na forálacha seo, an bhfuil siad iomarcach nó an dteastaíonn leasú orthu?

Is leor, is dóigh.

Comhlachtaí poiblí faoin Acht

Cuireann an tAcht dualgas ar chomhlachtaí poiblí, atá liostaithe faoin Acht, seirbhísí a sholáthar trí Ghaeilge. Tá liosta iomlán na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht ar fáil ag www.ahg.gov.ie.

Tá na comhlachtaí poiblí seo a leanas liostaithe faoin Acht – Ranna agus oifigí Rialtais, údaráis áitiúla, ollscoileanna, institiúidí tríú leibhéal eile, coistí gairmoideachais, an Garda Síochána, an tSeirbhís Chúirteanna, na Coimisinéirí Ioncaim, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, gníomhaireachtaí, boird & cuideachtaí Stáit eile.

7. I do thuairimse, an bhfuil liosta na gcomhlachtaí poiblí faoin Acht cuí nó an dteastaíonn leasú sa réimse seo?

Más féidir, smaoineamh maith a bheadh i gceist dualgaisí a chur ar na comhlachtaí poiblí chomh maith.

Oifig an Choimisinéara Teanga

Is faoin Acht a bunaíodh Oifig an Choimisinéara Teanga. Is é príomhról na hOifige ná monatóireacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm an Achta.

8. I do thuairimse, an bhfuil cumhachtaí agus feidhmeanna na hOifige sin dóthanach nó iomarcach agus an dteastaíonn leasuithe orthu?

Níos mó cumhacht ag teastáil.

Go ginearálta

9. An bhfuil leasuithe eile a mholfá ar an Acht le cinntiú gur reachtaíocht í atá oiriúnach agus cuí dá feidhm?

Ba cheart ach amháin dualgais speisialta a chur ar chomhlachtaí a fhreastalaíonn an pobal i gcoitinne - ach amháin ó thaobh seirbhísí scríofa. Tá mé ag ceapadh ar comhlachtaí cosúil le Aer Lingus, Citylink, Go Bus, Ryanair, Tesco, Dunnes Stores, Superquinn, Super Valu, Texaco, Statoil, Vodafone, O2, 3, Meteor, agus a leithéidí.

Cabhródh sé go mór le dul chun cinn na teanga más rud é go raibh na comharthaí agus na suímh idirlín na gcomhlachtaí sin dátheangach.

10. Céard iad na seirbhísí trí Ghaeilge a bhfuil éileamh agat féin orthu ó chomhlachtaí poiblí nó an gceapann tú gur cheart tosaíocht a thabhairt dóibh?

Seirbhísí an Roinn Oideachais - níl dóthain inseribhísí ar fáil trí Gaeilge. Aon cheo atá bainteach le iompar - aerphort, srl. An Roinn Leasa Sóisialaigh Revenue FSS Na hospidéil srl.....

11. Céard iad na constaicí nó na deacrachtaí a fheictear duit a bhaineann le seirbhísí ar chomhchaighdeán a sholáthar i nGaeilge ag comhlachtaí poiblí?

Gaeilge sách maith a bheith ag an duine a fhreagraíonn an fón.

12. Céard iad na leasuithe a mholfá ar an Acht le forbairt a dhéanamh ar sheirbhísí Stáit trí Ghaeilge ar bhonn éifeachtach agus éifeachtúil ó thaobh costais de?

Díriú isteach ar an gcomharthaíocht i dtosach - maireann sé i bhfad níos faide ná cáipéis éigin agus tá tionchar i bhfad níos mó aici.